

Diplomant_Bc_Ivo_Urbánek
Názov práce_CDZ Pod Slovany
Vedúci práce_Ing. arch. Michal Kuzemenský
Ústav urbanizmu
FA ČVUT v Praze, 2017/18

Téma:

Centrum duševního zdraví (CDZ) je nový reformní typ komunitnej stavby: má predchádzať hospitalizácii, umožňovať psychiatrickú aj psychologickú podporu a pomôcť integrovať klientov do spoločenského a pracovného života. **Hoci centrum má terapeutickú, ambulantnú a dokonca aj krátkodobú lôžkovú časť, ponúka možnosť presiahnuť overenú typológiu nemocnice, ambulancie aj chránenej dielne. Napokon, okrem výjazdovej jednotky a odborného personálu v ňom majú pracovať aj niektorí klienti ako konzultanti (*peers*). Mezi odborníkom a klientom je teda tretia, spájajúca osoba: klient-konzultant. Navyše je to zariadenie hybridné: krízové, zdravotnícko-spoločenské a pracovné centrum. To je veľká výzva, nové verejné funkčné typy dnes vznikajú len zriedkavo.**

Okrem toho lokalizácia ponúka záhradu. To prináša aj možnosť prehodnotenia morfológického typu: domu v záhrade alebo záhradného pavilónu či altánu. Možné je aj prehodnotenie historického typu uzavretej záhrady (*hortus conclusus*) prípadne súčasnej komunitnej záhrady.

Úlohy sa diplomant chopil tak, že nenavrhol nejaké funkčné ani morfológické inovácie, skôr vžitie postupy a analógie s okolitým kontextom aj s kontextom dejín architektúry a urbanizmu.

Koncept a návrh:

Dom v špičke trojuholníkovej parcely necháva veľký priestor záhrade, ktorá je zrejme akýsi variant „anglického parku“ kombinovaného s „tajomnou záhradou“ s altánom. Takéto lokalizovanie centra považujem za veľmi dobré – v porovnaní so solitérmi na rôznych stranách pozemku, ktoré overovali kolegovia diplomanta v ateliéri Michala Kuzemenského. Nech lokalizovali svoj solitér ku ktorejkoľvek strane trojuholníka, záhrada sa tým delila na viaceré segmenty. Toto riešenie ju necháva vcelku ako protipól aj doplnok: kontrapunkt domu.

Dom sám je do istej miery analogický s niektorými architektonickými aj urbánnymi elementami okolia (obvodové múry pozemkov v okolí, zaoblené steny a cesty, klasicizujúca tektonika susediacej profánnej budovy). Na druhej strane je vnímateľná aj analógia s amsterdamským sociálnym projektom *Het Schip* (Loď, 1917–21) od architekta Michela de Klerka a sochára Hildo Kropa, predstaviteľov Amsterdamskej školy avantgardného hnutia expresionistov. Ale de Klerkova *Lod'* je bytový blok, kopíruje obvod trojuholníkovej parcely a individuálne záhradky má naopak vo vnútrobloku. Rovnako hamburský *Chile House* (1922–24) od nemeckého expresionistu Johanna Friedricha Högera bol mestský blok. Na tieto analógie z dejín európskych avantgárd 20. storočia odkazuje symetrický a vejárovitý rozvrh vnútorného priestoru so zaoblenými „kajutami“. Navonok sa prejavuje iba zalomením stavby po dĺžke.

Rozvrh fasád aj sklony strechy a jej medená krytina poukazujú naopak na morfológický typ italizovanej, či všeobecnejšie klasicizovanej záhradnej vily. Lokalizovanie terapií na piano nobile to iba podčiarkuje, podobne ako šachovnicová dlažba.

Namiesto nautických detailov alebo „stĺpového rádu“ je tu niekoľko „rádov okenných otvorov“ – podlažia sú odlišené rôznymi druhmi členenia otváracích okien, vrátane francúzskych. Piano nobile je potom v najužšej fasáde pointované „lodným“ balkónom, ale ten nie je – ako by sa dalo z pôdorysu očakávať –, nautickým prvkom, skôr naopak: je akoby nesený klasicizovaným stĺporadím s náznakmi kubických „hlavic“ stĺpov. Takéto „hlavice“ sú aj na medziokenných pilieroch na náprotivnej fasáde... (podobné kubické prvky sú na korunných rímsach susediacej budovy súčasného ministerstva). To sú prenosi a používanie prvkov v nových kontextoch. Zakladajú zvláštne napätie zo stretnutia postupne stavaného kontextu, avantgardným konceptom domu-lode (domu-šipky) a domu-vily v záhrade s altánom. Priestorový rozvrh je symetrický, ale symetrie sa rôzne stretávajú s asymetriami... Železobetónový skelet sa stretáva s oobľými murovanými priečkami, prípadne ružová fasáda s brizolitovou, teda tvrdou cementovou omietkou, ktorá sa začala používať na prelome 19. a 20. storočia a prevládla po 2. svetovej vojne a v 50. rokoch.

Hodnotenie:

Ako je na základe povedaného zrejmé, centrum je premyslené funkčne, priestorovo aj materiálovo. Mrzí ma, že diplomant neuvažoval aj nové typológie, ale k inovácii sa nedá vyzývať. Iba by ma zaujímal: ak by mala do tejto časti Prahy pribudnúť súčasná stavebná vrstva, stačí, ak bude súčasnou kombináciou kontextualizovania a klasicizovania? Emauzský kláštor a kostol benediktínov nadobudol záver zničených veží po II. svetovej vojne... František Maria Černý by k nemu iba analógiami s prostredím a ich transformáciami nikdy nemohol dospieť.

Ako rovnaký problém vidím to, že autorský text neformuluje projekt/koncept. Na jeho mieste je fiktívny naratív o ceste do liečebne a práci v nej. Nemám nič proti osobným ani pseudo-osobným príbehom, ale nedomnievam sa, že majú nahradiť koncepčné a kritické, tvorivé reinterpretovanie architektonickej úlohy.

Zo všetkých spomínaných dôvodov odporúčam komisii prácu na obhajobu a navrhujem hodnotenie B (veľmi dobre). To je možné preto, že mi nevedí hybridná stavba, charakteristický rukopis ateliéru ani pokusy o vytvorenie súčasného inštrumentária/tendencie analogickej architektúry. Snáď sa bude diplomant prácou ešte zaoberať a rozpracuje ju ďalej, pretože ide o overovanie nových postupov navrhovania komplexných foriem v 3D. Priestorová krivka sa iste dá navrhovať ako 2D priemiet, ale možno ju navrhovať aj priamo v 3D. Iba si na to treba zvoliť vhodné nástroje.